

Puheenjohtaja Pertti Suominen
Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys
Veteli 6.12.2025

Tervehdyssanat Johannes Sillanpään muistomerkin paljastusjuhlassa

Hyvät Johannes Sillanpään omaiset,
muistomerkkitoimikunnan edustajat ja kutsuvieraat,

Tuon tähän tilaisuuteen sotilaspastori Johannes Sillanpään elämäntyötä
kunnioittavan Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen tervehdyksen.

Yhdistys vastaa ulkoministeriön ja puolustusministeriön valtuuttamana Suomen
ja Venäjän välillä vuonna 1992 solmitun, toisen maailmansodan seurauksena
menehtyneiden sotilaiden muiston vaalimista koskevan valtiosopimuksen
käytännön toimista. Näitä tehtäviä ovat muun muassa kentälle jääneiden etsintä
ja sotavankeudessa menehtyneiden muiston vaaliminen.

Tietoisuus siitä, että rintamalla kaatuneet sotilaat pyrittiin sotilasarvosta,
asuinpaikasta tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta saattamaan
kotiseurakuntiinsa haudattaviksi, oli viime sotien aikana sekä etulinjan joukoille
että kotirintamalle erittäin tärkeätä. Se oli koko kansakunnan henkisen
kestokyvyn kulmakiviä.

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys on edeltäjänsä Opetusministeriön
sotavainajatoimikunnan tavoin jatkanut tätä kaatuneiden omaisille tärkeätä
sankarivainajien kotiin saattamisen perinnettä. Kentälle jääneiden etsintä,
kotiuttaminen, tunnistaminen ja hautaan saattaminen ovat meitä velvoittava
kunniatehtävä. Olemme Johannes Sillanpään viitoittaman kaatuneiden huollon
perinteen jatkajia.

Hyvät kuulijat, viime sodissa maamme itsenäisyys ja vapautemme päättää itse
omista asioistamme lunastettiin raskain uhrauksin. Noin 84 000 sotilaan taival
päätyi taistelukentille. Heistä 13 000 jäi kaatuneena kentälle tai katosivat.
Valkeasaari, Tali-Ihantala ja Äyräpää-Vuosalmi ovat kesän 1944 sotahistoriasta
tuttuja paikkoja, joissa kaikissa yli kuusi sataa sankarivainajaa jäi
tietymättömiin. Kotiin paluutaan he ovat saaneet odottaa vuosikymmenien ajan.
Omaisten kaipuu on ollut koskettavaa.

Kentälle jääneiden etsintöjen tultua kolme vuosikymmentä sitten mahdolliseksi monien yksittäisten kohteiden lisäksi kaikki keskeisimmät talvi- ja jatkosotien taistelupaikat Karjalan kannaksella ja Laatokan Karjalassa on tutkittu. Etsintöjen tuloksen kotiin on tuotu yli 1600 suomalaisen sankarivainajan jäänteet. Heistä lähes 450 on tähän mennessä tunnistettu ja saatettu omille, tyhjinä odottaneille paikoilleen kotiseurakuntiensa sankarihautausmailla.

Sotavuodet koettelivat myös Keski-Pohjanmaan pitäjiä. Runsaasta tuhannesta kaatuneesta 114 jäi kentälle tai katosi. Tähän mennessä olemme voineet tehdä kahdelle etsinnöissä löytyneelle keskipohjalaiselle sankarivainajalle viimeisen palveluksen saattamalla heidät 2017 ja 2023 Kokkolan ja Toholammin sankarihautausmaihin haudattaviksi.

Etsinnöissä löydettyjä, mutta tunnistamattomiksi jääneitä sankarivainajia puolestaan on haudattu runsaat 900 Lappeenrannan sankarihautausmaan poveen samanlaisin juhlavin menoin, joita noudatettiin jo talvisodan ja jatkosodan jälkeisissä Lappeenrannan suurissa sankarihautajaisissa. Viimeksi tunnistamattomien valtakunnalliset sankarihautajaiset Lappeenrannassa järjestettiin tänä vuonna Kaatuneitten muistopäivänä.

Lappeenrannan lisäksi Helsinkiin, Joensuuhun ja Kajaaniin on 1990- luvulla haudattu yhteensä 130 etsinnöissä löytynyttä tunnistamatonta sankarivainajaa.

Hyvät kuulijat, Johannes Sillanpään työn jatkaminen ei olisi mahdollista ilman asiantuntevia kumppaneita: etsijöitä, oikeusgenetiikan tutkijoita, seurakuntia ja puolustusvoimia. Vilpittömän kiitoksen ansaitsevat myös venäläiset etsintäryhmät.

Tähän sankarihautajaisten kulttuuriperinteen jatkajien joukkoon ovat tänä vuonna tulleet myös veteraanijärjestöjen työtä jatkavan Tammenlehvän Perinneliiton alueelliset perinneyhdistykset. Hautajaistilaisuuksiin yhdistysten edustajat tuovat veteraanisukupolven ja perinteen vaalijoiden tervehdyksen. Joissakin tapauksissa he voivat olla myös etäämmällä asuvien omaisten edustajia.

Hyvät kuulijat, olen viime vuosina ollut useissa kentältä löydettyjen ja tunnistettujen sankarivainajien siunaustilaisuuksissa. Lähiomaisten saattajajoukkoa on ollut runsaasti, nuorimmat sylivauvoja, vanhimmat kaatuneen sisaruksia. Tunnelma näissä tilaisuuksissa on ollut harras ja sankarivainajiemme uhrauksia kunnioittava. Tällaiset tilaisuudet puhuttelevat ja kertovat yhteiskunnan henkisen kestävyys elementistä, joka juontaa juurensa

sotavuosien kaatuneitten huollosta ja joka jatkuu vielä tänäkin päivänä. Kaatuneet oli saatava kotiin haudattaviksi.

Näissä kentältä löydettyjen isänmaan puolustajien sankarihautajaisissa yhdistyvät vahvasti toisiinsa veteraanisukupolven arvomaailmasta lähtevät perinnetyön isot tavoitteet – kansallisen yhtenäisyyden edistäminen, maanpuolustustahdon ylläpitäminen ja veteraanisukupolven kulttuuriperinteen vaaliminen.

Hyvät kuulijat, talvisodan alla kaatuneiden kotiin saattamisen vaihtoehtona oli sankarivainajien hautaaminen lähelle taistelupaikkoja, kuten monet muut sotia käyneet maat ovat tehneet. Olisiko omaisilla sotien jälkeisinä vuosina ollut mahdollisuus tehdä muistokäyntejä näille hautapaikoille? Olisivatko nämäkin hautapaikat joutuneet luovutetun alueen seurakuntien sankarihautausmaiden tavoin viime aikoina tietoomme tulleiden ilkeiden tekojen kohteiksi?

Näitä kysymyksiä miettiessä ei voi liikaa korostaa sitä, ehkä tiedostamatontakin, kaukonäköisyyttä, mitä Johannes Sillanpään talvisodan alla esittämiin ratkaisuihin sisältyi. Nyt meillä on koti-Suomessa yli kuusi sataa hyvin hoidettua sankarihautausmaata, joilla tänään, itsenäisyyspäivänä, on voitu käydä sytyttämässä kynttilöitä ja muistamassa itsenäisyytemme ja nykyisen hyvinvointimme puolesta kaatuneita sankarivainajiamme.

Haluan lopuksi esittää kunnioittavan kiitokseni Johannes Sillanpään muistomerkin pystyttäjille.

Toivotan samalla kaikille hyvää itsenäisyyspäivää.